

916

1830. Προτάσεις για τη βελτίωση της διοικητικής και δικαστικής οργάνωσης των περιοχών Λακωνίας και Κάτω Μεσσηνίας. Καλαμάτα, Μαραθονήσι (= Γύθειο).
 Δ. Βαγιακάκος, «Σύμμεικτα. Δύο σχέδια ἀφορῶντα εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Μάνης κατὰ τὴν Καποδιστριακὴν περίοδον», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 1 (1972), σ. 483-485, αρ. 1-2.

917

1830. Μαρτυρικές καταθέσεις για υποθέσεις ληστείας. Καλάβρυτα, Μάζι (Πελοπόννησος).
 Ἀ. Φωτόπουλος, «Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ τῆς ληστείας ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὴν καποδιστριακὴν περίοδον», *Ἑπετηρὶς τῶν Καλαβρύτων* 7 (1975), σ. 202-214, αρ. 13.

917α

1830. Σουλτανικό φερμάνι περί αποκαταστάσεως της κινητής και ακινήτου περιουσίας των κατοίκων της Νάουσας, η οποία είχε δημευθεί μετά την άλωση της πόλης τον Απρίλιο του 1822. Νάουσα, Κωνσταντινούπολη.
 Γ. Χιονίδης, «Ζητήματα ιδιοκτησίας-φορολογίας καὶ διώξεις στὴ Νάουσα στὰ χρόνια 1870-1877 (μὲ βάση τὸ φερμάνι ἐπαναχορηγήσεως (1830) τῆς περιουσίας στοὺς ἐπαναστάτες καὶ ἄλλα ἀνέκδοτα ἔγγραφα)», *Μακεδονικά* 19 (1979), σ. 101-105.

918

1830. Διαδικαστικά έγγραφα τα οποία αφορούν στη διεκδίκηση κληρονομίας αποθανόντος συζύγου από την επιζώσα σύζυγο. Μάνη.
 Μ. Αίρη Βέη, «Αὐθεντικὰ μανιάτικα ἔγγραφα τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ παρελθόντος αἰῶνος κληρονομικῆς ὑποθέσεως», *Λακωνικαὶ Σπουδαὶ* 4/1 (1979), σ. 251-261.

919

1830. «Πόνημα» (σχέδιο ψηφίσματος) του Υπουργού της Δικαιοσύνης Ιωάννη Γενατά αναφερόμενο στις σχέσεις πολιτείας και εκκλησίας. Ναύπλιο.

Μ. Τουρτόγλου, «Σχέσεις πολιτείας καὶ ἐκκλησίας (Προσπάθεια ῥυθμίσεως αὐτῶν ἐπὶ Καποδίστρια)», *Πελοποννησιακὰ* 16 (1985-1986), σ. 76-87, αρ. 1 (= Τουρτόγλου, *Μελετήματα*, τ. 2, σ. 52-63, αρ. 1).

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΣΕ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ. ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ
Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΜΕΙΚΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

1830

«... Ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ἐπισύρει τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως. Θέλω διαιρέσει εἰς πολλὰ μέρη τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁμιλίαν μου καὶ διὰ τὰ γένω εὐληπτος, καὶ διὰ τὰ παραστήσω εὐκρινῶς τὰς ἰδέας μου...

5- Ποίαν παρέμβασιν ὀφείλει ἡ Πολιτικὴ ἐξουσία ὡς πρὸς τὸν Γάμον; ...

Τὸ πλεόν περισπούδαστον ὅμως καὶ ἀπαιτοῦν ἀνενδότως τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι τὰ μὴν ἐγκαταλειφθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν οὔτε ὁ σχηματισμὸς τῆς διὰ γάμον συμφωνίας, οὔτε ἡ λύσις αὐτοῦ.

Ἀπὸ τὸν γάμον γεννᾶται ἡ οἰκογένεια. ἀπὸ τὰς οἰκογενείας ἡ κοινωνία.

Ὁ Γάμος γεννᾷ πολιτικὰ ἀποτελέσματα τοσοῦτον σπουδαῖα ὥστε ὁ Νομοθέτης ἤθελεν εἶσθαι πολλὰ ἀπρονόητος ἂν τὸν ἐθεωροῦσεν ἀλλότριον ἀντικείμενον.

Οἱ Ἀυτοκράτορες μας ὑπῆρξαν οἱ διευθυνταὶ τοῦ Γάμου οὐδ' ἐγκατέλιπαν ποτὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοσοῦτον περισπούδαστον σύμφωνον.

Ἡ Ἐκκλησία ἐκράτησε τὸ δικαίωμα τοῦτο μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διότι ὁ Σουλτάνος δὲν ἐπέμβαινε.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔλαβεν αὐτὸ τὸ δικαίωμα καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία διὰ τῶν ραδιουργιῶν της, καὶ μεταχειρισθεῖσα ὑπέρμετρον δεσποτισμὸν ἐγέννησε τόσας διαφιλονεικῆσεις, ὅσαι εἶναι αἱ χριστιανικαὶ κοινότητες.

Εἶδαμεν διὰ τοῦτο τοὺς πλεόν προσκολλημένους εἰς τὴν Θρησκείαν Βασιλεῖς τὰ ἐπεμβαίνου, καὶ τὰ κανονίζου πολιτικῶς τὰ πολιτικὰ ἀποτελέσματα. Ὅλη ἡ Εὐρώπη κανονίζει ἤδη πολιτικῶς τὸ τόσον περισπούδαστον τοῦτο σύμφωνον, ἐκ τοῦ ὁποίου κρέματα ἡ εὐδαιμονία, ἡ ἁρμονία, καὶ ἡ εὐταξία τῆς κοινωνίας.

Δὲν ἤθελα μολοντοῦτο τὰ θεωρήσω τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ Μυστηρίου, ὡς ἀνωφελὴ βεβιασμένην διατύπωσιν, οὔτ' ἐπεθύμουν ὥστε ἡ λύσις τοῦ συμφώνου κ' ἐπομένως τοῦ Μυστηρίου τὰ κρέματα ἀπὸ μόνην τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν.

Ἐπειδὴ ὁ Γάμος κατετάχθη εἰς τὴν κλάσιν τῶν μυστηρίων, ἡ ἐκκλησία ἥτις τὸν σχηματίζει, δὲν πρέπει ν' ἀπαλλοτριωθῇ ὡς πρὸς τ' ἀπαιτούμενα διὰ τὸν γάμον παρὰ τῶν Πολιτικῶν Νόμων.

Οἱ Πολιτικοὶ νόμοι δύναται τὰ συμφωνήσουν μὲ τοὺς κανονικοὺς. Αἱ δύο ἐξουσίαι δύνανται τὰ συντρέξουν τὸν αὐτὸν δρόμον ἐκ συμφώνου.

Ὅθεν διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ δεσμοῦ, ὅλα τὰ προηγούμενα δύνανται τὰ κανονισθοῦν ἐκ συμφώνου κατὰ τοὺς νόμους.

Πρόκειται τὰ διαλυθῇ ὁ γάμος; Ἐὰν διαλυθῇ πολιτικῶς, ἐνῶ ὑπάρχει ἐκκλησιαστικῶς, εἶναι πράξις ἀντίθετος.

Νὰ ὑποχρεώσῃ ἀπόφασις ἐκκλησιαστικὴ τὴν Πολιτικὴν ἐξουσίαν, ἢ ἀπόφασις τῆς Πολιτικῆς ἐξουσίας τὰ ὑποχρεώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, τοῦτο ἐπιφέρει ἄλλο εἶδος ἀντιθέσεως.

Δύναται ποτέ νὰ συμφωνήσῃ τοιοῦτον εἶδος πραγματικῆς ἀντιφάσεως;

Ἐγὼ φρονῶ ὅτι δύναται. Καὶ ἰδοῦ τὸ σχέδιον τῆς νομοθεσίας μου.

Περὶ μὲν τοῦ σχηματισμοῦ ἔθεσα τὰς βάσεις εἰς τὸ προτεθὲν σχέδιον διὰ τὸ βιβλίον τῶν Γαμικῶν πράξεων. Περὶ δὲ τῶν κωλύοντων ἐμποδίων δὲν δύναμαι ν' ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τοὺς κανονικοὺς νόμους.

Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ παρὰ μεγάλη αὐστηρότης μέχρι τοῦ 7ου βαθμοῦ εἴτε ἐξ αἵματος, εἴτε ἐξ ἀγγιστείας, εἴτε ἐκ τῆς πνευματικῆς ἀπὸ τὸ βάπτισμα σχέσεως, αὐστηρότης ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας, ἀπαιτεῖται διόρθωσις, πλὴν διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Μεταβαίνω τώρα εἰς τὴν διάλυσιν καὶ προεκθέτω. Θεωρῶ ἀφορμὰς διαλύσεως τοῦ γάμου ὅλας τὰς διαταττομένας παρὰ τῶν Αὐτοκρατόρων.

Οἱ Αὐτοκράτορες, ὡς ἀρχηγοὶ τῶν Συνόδων, ποτέ δὲν ἔπαυσαν νὰ κανονίζουν ὡς Αὐτοκράτορες τὴν ὕλην ταύτην, καὶ νὰ τὴν ἔχουν ὑπ' ὄψιν πάντοτε.

Τούτου τεθέντος μένει νὰ ἴδωμεν:

Τίς ἔχει νὰ γνωρίζῃ τὰς ἀφορμὰς; -Μόνη ἡ Ἐκκλησία, ἡ μικτὴ τις ἐξουσία; Ἐὰν μόνη ἡ Ἐκκλησία, ἰδοὺ πόθεν πηγάζουν αἱ ἀταξίαι.

Ἡ Ἐκκλησία θέλει θεωρεῖ στερεὸν ἓνα γάμον, τὸν ὅποιον ὅλοι οἱ Πολιτικοὶ νόμοι ἀκυροῦν. Καὶ θέλει διαλύει ἄλλον, τὸν ὅποιον πᾶς λόγος πολιτικὸς θεωρεῖ στερεόν. Θέλω ἀναφέρει ἐνταῦθα τρεῖς συμβάσας περιπτώσεις τὰς ὁποίας ἐξετάσα εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς Δικαιοσύνης ...

Ἡ πρέπει ν' ἀντιβαίνωμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ θεωρῶμεν τὸ γάμον ὡς ἀπλοῦν πολιτικὸν σύμφωνον;

Ἡ πρέπει νὰ εὐρῶμεν τὸν μέσον δρόμον, συσταίνοντες μικτὴν ἐξουσίαν, χορηγοῦντες εἰς αὐτὴν διαδικασίαν, καὶ ἀποφεύγοντες οὕτω τὴν διαίρεσιν τῶν δύο ἐξουσιῶν, καὶ τὴν ἀντενέργειαν, καὶ τὰς καταχρήσεις τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης, ὅταν ἤθελαν μείνῃ ἐλεύθεραι νὰ ἐνεργοῦν χωριστά.

Ὁ ἐγγχώριος Διοικητὴς καὶ ὁ Ἐπίσκοπος δύνανται νὰ σχηματίζουν τὸ Πρωτόκλητον Δικαστήριον. ὁ ἐξεταστής δύναται νὰ διορίζεται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως. ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ ἔχῃ ἐκεῖ ἓνα δημόσιον Συνήγορον, ὅστις ποτὲ νὰ μὴν εἶναι ἐκκλησιαστικὸς.

Εἰς περίπτωσιν ἰσοψηφίας ἡ γνώμη τοῦ Ἐπισκόπου νὰ ὑπερισχύῃ.

Τὸ ἔκκλητον ἔχει νὰ συνιστᾶται ἀπὸ τοὺς δύο Προέδρους τοῦ Ἐκκλήτου, καὶ ἀπὸ τρεῖς Ἐπισκόπους πάντοτε παρὰ τῆς Κυβερνήσεως διοριζομένους. Δύναται νὰ διορισθῇ καὶ εἰς Συνήγορος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ ἀναθεώρησις δύναται νὰ λαμβάνῃ χώραν ἐνώπιον τριῶν ἀρχιεπισκόπων, μελῶν τοῦ Γενικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, καὶ 3. Συμβούλων τῆς Ἐπικρατείας.

Τυχούσης διχογνωμίας δύναται νὰ εἶναι τρίτος ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεὺς.

Ἡ διαδικασία δύναται νὰ γίνεταί ὡς καὶ διὰ πᾶσαν πρᾶξιν ἐγκληματικήν.

Πρέπει δὲ νὰ προηγήται πάντοτε ἡ ἀπόπειρα τοῦ συμβιβασμοῦ, διὰ τῆς συστάσεως τοῦ Οἰκογενειακοῦ Συμβουλίου μέλλοντος νὰ συνέρχεσθαι καθ' ἕκαστον μῆνα, καὶ ἀνὰ 3 μῆνας, καὶ ἂν τοῦτο δὲν τελεσφορήσῃ, τότε μόνον νὰ ἐμβαίνει εἰς πρᾶξιν ἡ διαδικασία.

Ἡ διαδικασία τοῦ ἐξεταστοῦ δὲν πρέπει νὰ βραδύνῃ, ἀλλὰ ν' ἀναβάλλεται μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐγκαλεστικῆς πράξεως ...».